

Jaarverslag 2020 / 2021 / 2022

1 Lobby voor herbezinning mestbeleid

In september 2020 werd Cumela uitgenodigd om te worden bijgepraat over de herbezinning Mestbeleid. Tijdens dit overleg werden de deelnemers kort bijgepraat over wat er in de brief aan de Tweede Kamer stond. Vervolgens is de brief met daarin de contouren voor het toekomstige Mestbeleid voorgelegd aan de Tweede Kamer. Het voorstel van de minister bestond uit twee sporen:

1. Grondgebonden melkveehouderij
2. Intensive veehouderij: alle mest naar mestverwerking

De brief is breed slecht ontvangen, zelfs bij andere onderdelen binnen het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Op verzoek van de Tweede Kamer heeft Cumela een expert paper geschreven over het toekomstige mestbeleid. De minister gaf in de Tweede Kamer weinig ruimte om af te wijken van de brief. Politiek is er weinig draagvlak voor de brief. Links is ertegen omdat er geen krimp in zit en rechts is tegen omdat er te weinig ruimte voor eigen verantwoordelijkheid is van de sector. Het gebrek aan draagvlak geeft ruimte om in de uitwerking toch met alternatieven te komen.

Samen met de partijen uit de eerlijke mestketen zijn gesprekken gevoerd en er zijn teksten voor moties aangedragen. Op 20 april 2021 is over de moties gestemd en heeft een meerderheid van de Kamer de moties ondersteund die een derde spoor voor gemengde bedrijven (dieren en grond) en de rol van de sectoreigen verantwoordelijkheid (KeurMest en MineralenManager) centraal stellen. Een mooi succes voor onze gezamenlijke lobby.

Door de val van het kabinet is vorig jaar het beleid controversieel verklaard. Hierdoor zijn wij nog steeds in afwachting tot het nieuwe kabinet vorderingen maakt met dit beleidsdossier. Op dit moment vindt er geen voortgang plaats.

2 Voorbereiding digitale Vervoer Dierlijke Meststoffen (rVDM)

De overheid is bezig met de ontwikkeling van het real time Vervoersbewijs Dierlijke Meststoffen (rVDM). Bij het vervoer van dierlijke meststoffen moet gebruikt worden gemaakt van een digitaal systeem, waarmee gegevens over het mesttransport door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit worden ingewonnen. Dit systeem wordt aangeduid met rVDM.. Met geautomatiseerde controles wordt toezicht gehouden op juistheid, tijdigheid en volledigheid van gegevens die ter verantwoording en registratie worden ingezonden. De gegevens die in rVDM worden geregistreerd kunnen aanleiding zijn voor signaleringen en (fysieke) inspecties door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. rVDM moet als gevolg van dit besluit voor al het vervoer van dierlijke meststoffen dat in Nederland plaatsvindt worden gebruikt. rVDM zal dus ook de basis vormen voor de import en export van dierlijke meststoffen. Op de import en export van dierlijke meststoffen blijven wel aanvullende regels van toepassing. Cumela heeft op 12 juni 2020 een schriftelijke reactie ingediend op de consultatie rVDM.

Cumela is betrokken bij de ontwikkeling van het rVDM. Na een stoeve start is er een goede samenwerking ontstaan met LNV over de ontwikkeling van het rVDM. Vanuit verschillende werkgroepen wordt bijvoorbeeld gewerkt aan het uitschrijven van wat het systeem precies in allerlei omstandigheden moet doen, we werken aan een implementatiestrategie en -plan, inclusief de benodigde communicatie. Voor de implementatiestrategie was het

voornemen om, zodra dat mogelijk is, te starten met eenvoudige testen in het voorjaar van 2021 en rond de zomer een brede pilot te organiseren, waarin wij ook graag de MineralenManager en KeurMest mee wilden laten lopen. Na een periode waarin problemen verholpen kunnen worden, komt er een fase van enkele maanden waarin de bedrijven op hun eigen tempo kunnen overstappen op het nieuwe systeem.

De ontwikkeling van de software voor het rVDM heeft vervolgens nogmaals vertraging opgelopen, waardoor het voorgenomen testtraject naar het najaar zou worden verplaatst. Wij hebben hierbij aangegeven dat deze periode niet gewenst is voor een testtraject en dat alles verplaatst moet worden naar de periode na de voorjaarspiek in 2022. Om deze reden hebben we in 2021 vlak voor de zomer het vertrouwen in de ontwikkeling van het rVDM opgezegd.

Vervolgens zijn de partners uit de Eerlijke Mestketen, LNV, NVWA en RVO gezamenlijk gestart met een intensief traject om een probleemanalyse te maken en oplossingen te verzinnen. Er zijn praktische oplossingen ontwikkeld voor problemen die de sector zag en we hebben daarmee het ministerie overtuigd dat het op deze manier een beter systeem wordt.

In april van dit jaar heeft de RVO een uitnodiging verstuurd naar alle vervoerders van mest om mee te doen aan een testperiode van het rVDM. Cumela heeft ontraden om mee te doen aan deze test. Niet omdat we niet achter het rVDM staan, maar omdat het ging over het testen van het systeem dat de NVWA had gebouwd.

In de zomer hebben er pilots plaatsgevonden bij ondernemers die geen gebruik maken van een bedrijfsmanagementsysteem. LNV heeft ook toen gevraagd of wij een oproep wilden doen om ondernemers te werven voor deze pilots. Wij hebben opnieuw aangegeven dit niet te doen.

Na de zomer hebben er veel ontwikkelingen plaatsgevonden. De software is op enkele punten na klaar. LNV heeft aangegeven dat de softwarebureaus zo ver zijn dat zij kunnen gaan testen in de praktijk. In de komende periode wordt er gecommuniceerd over de afspraken die zijn gemaakt over de handhaving bij invoering van het rVDM. Daarnaast heeft de RVO voor meer informatie en instructies een aparte webpagina ontwikkeld: [‘voorbereiden op het rVDM’](#).

Met het besluit dat in september is genomen over de afbouw van derogatie in Nederland is de verwachting dat het rVDM op 1 januari 2023 in werking treedt. De afgelopen weken hebben vier voorlichtingsbijeenkomsten plaatsgevonden.

3 KeurMest en de MineralenManager

In 2020 heeft een aantal proefaudits plaatsgevonden, waarbij werd aangetoond dat er op het gebied van digitalisering nog veel moet worden gedaan. De proefaudits zijn geëvalueerd en de leerervaringen zijn verwerkt. Het bestuur pleit ervoor om KeurMest aan te laten sluiten op bestaande voertuigvolgsystemen.

Ondanks dat het ministerie elke keer vertraging oploopt bij de ontwikkeling van het rVDM en omdat wij hiermee eerder klaar wilden zijn dan het ministerie, is er steeds volop doorgebouwd aan de MineralenManager. Vanuit de Eerlijke Mestketen is gestart met de voorbereidingen voor het testen met de MineralenManager en KeurMest en wordt bekeken hoe de testen kunnen worden uitgevoerd als de overheid met het rVDM nog niet klaar is voor de testfase. Inmiddels is besloten om ook een koppeling te bouwen op het VDM-register van RVO, zodat we niet meer afhankelijk zijn van de vertragingen in de bouw van het rVDM.

In de zomer van 2022 zijn KeurMest en de MineralenManager bijna af. Bij het belonen van de deelnemers laat de overheid het vooralsnog afweten. De partners van de Eerlijke Mestketen zijn hierover al lang in gesprek met het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, maar het ministerie geeft geen duidelijk en helder beeld van de beleidsruimte die het wil geven. Ook in de plannen voor het toekomstige mestbeleid wordt niet gesproken over een rol voor deze instrumenten. Het bestuur van de sectie Meststoffendistributie heeft daarom besloten een aantal voorwaarden te stellen waaraan moet worden voldaan voordat we echt starten met KeurMest en MineralenManager:

- In het toekomstige mestbeleid moet een belangrijke rol komen voor KeurMest en MineralenManager, waardoor ook de onbehandelde mest van de veehouder naar de akkerbouwer kan worden vervoerd. Gecertificeerde bedrijven laten immers zien dat ze transparant willen werken en hun zaken (inclusief bovenwettelijke eisen) goed op orde hebben. Voor die bedrijven is een strikte scheiding tussen grondgebonden bedrijven of alle mest afvoeren naar de mestverwerking niet nodig.
- Van veehouderij tot eindgebruiker van de mest moeten alle schakels in de keten meedoen. KeurMest is immers een ketencertificaat. Als schakels uit de keten niet mee willen doen, vervallen de waarde en het effect van het certificaat.
- Voor alle deelnemers aan KeurMest moeten er duidelijke voordelen zijn aan het gecertificeerd zijn. Een gecertificeerd bedrijf levert voor toeleveranciers, afnemers en financiers minder risico op, dus dat moet worden vertaald in prijs- en/of rentevoordelen. Net zo belangrijk is het dat ook de overheid boter bij de vis doet. De minister en zijn ambtenaren hebben ons keer op keer aangespoord om te werken aan certificering en digitalisering, maar dan moeten ze dit ook met beleidsruimte belonen. Ook voor de overheid geldt dat zij gecertificeerde bedrijven beter mag of zelfs moet vertrouwen. Voor hen moet ze een veelheid aan regels afschaffen, die er alleen maar zijn vanuit het oogpunt van wantrouwen van het bedrijfsleven.

Na jaren investeren en overleggen, ook met het ministerie, mogen we van de overheid verlangen dat zij onze inzet beloont. Zo niet, dan heeft het bestuur besloten niet mee te willen werken aan het operationeel maken van KeurMest en MineralenManager.

4 Emissiearm aanwenden

Voor het oplossen van de stikstofproblematiek moet er nog veel emissiearm worden gewerkt. De ontwikkelingen in de stal en het management, zorgen er voor dat er meer stikstof (ammoniak) in de mest blijft zitten, zodat er bij het aanwenden meer kan emitteren. Daarom zoeken we naar nieuwe ideeën om de emissie bij het aanwenden of in de hele keten

van het voer-stal-opslag aanwenden nog sterk te verminderen. In het algemeen is het verminderen van de emissie bij het aanwenden verreweg de goedkoopste maatregel (in vergelijking met bijvoorbeeld emissiearme stallen).

Cumela is initiatiefnemer en betrokken geweest bij het opzetten van een innovatieprogramma voor het emissiearm aanwenden van mest. Het heeft veel moeite gekost om goede

punten op de agenda te krijgen, zoals het traject met mechanisatiebedrijven en innovatieve loonwerkers om de innovatie aan te jagen en de communicatie met de praktijk over het belang van netter werken. Een extra punt dat is toegevoegd, is het werken aan de borging van technieken die niet op het oog controleerbaar zijn (bijvoorbeeld de verdunning van mest).

Cumela heeft meegedacht over het verdund aanwenden van mest met zodenbemester op zandgrasland. Maar het bestuur van de sectie Meststoffendistributie besloot om de sectorafpraak tussen overheid en melkveehouderij niet te tekenen. De reden hiervoor is dat zij vindt dat de opdrachtgever moet vragen om het verdund aanwenden met de zodenbemester. Wij zijn dienstverleners en willen niet de rol om deze techniek bij de melkveehouders te pushen.

In het najaar van 2021 is een groot innovatieprogramma emissiearm bemesten gestart. Doel is het verminderen van de emissie bij aanwenden met nog eens 50%. Naast capaciteit voor het doormeten van aangepaste technieken is ook geld nodig voor precompetitief onderzoek van machinebouwers naar principes. Cumela is vertegenwoordigd in zowel de stuurgroep als de adviescommissie (invulling volgt). Er heeft ook een bijeenkomst plaatsgevonden met geïnteresseerde loonwerkers en machinebouwers. Dit was een goede bijeenkomst met veel bereidheid om samen te zoeken naar goede ontwikkelingen. Betrokken zijn onder andere WUR, NMI, DLV, Cumela, Fedecom en het Louis Bolkinstituut.

- **Stikstof plannen**

In Juni heeft minister Van der Wal de stikstofplannen gepresenteerd. Op 22 juni werd de landelijke actiedag tegen de huidige stikstofplannen georganiseerd. Het bestuur was het erover eens dat we deze actiedag letterlijk en figuurlijk moesten steunen. Het raakt de gehele

agrarische sector en daarmee ook onze sector. Op deze dag is Cumela met meerdere bestuursleden aanwezig geweest.

5 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn

LNV heeft op 6 september 2021 plannen voor 2022 t/m 2025 bekend gemaakt, met onder andere:

- Verplicht opnemen van 'rustgewassen' en groenbemesters/vanggewassen in bouwplan.
- Bredere onbemeste bufferzones van 2 meter.
- Verplichting om op alle akkerbouwgronden in het zand- en lössgebied uiterlijk op 1 oktober een vanggewas te telen.

Cumela heeft haar leden toen opgeroepen om te reageren op de consultatie en heeft zelf ook een kritische zienswijze ingediend als reactie op de consultatie. In totaal zijn er ca. 3.600 overwegend negatieve reacties ingediend.

Cumela is aangesloten bij een consortium vanuit het bedrijfsleven. Daarin nemen onder andere de volgende partijen deel: LTO, NAV, NAK, POV, BO-Akkerbouw, NZO en Rabobank. Dit consortium maakt een alternatief plan ter vervanging van het plan van de overheid. Vanuit Cumela neemt een bestuurslid vanuit de Sectie Agrarisch Loonwerk deel aan dit consortium en de bestuurlijke overleggen die hierover gevoerd worden. Deze partijen hebben zich ingezet voor een alternatieve route; de zogenoemde maatwerk aanpak. Hiervoor kan een teler kan kiezen in plaats van de generieke route in het 7de actieprogramma. Hier is dit jaar in samenwerking met overheid hard aan gewerkt. Over de invoering van de maatwerk aanpak is nog geen besluit genomen. Tot die tijd blijft de generieke route gelden uit het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn.

• Derogatie

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit maakte begin september bekend dat het besluit in Brussel is genomen dat de derogatie in Nederland in drie jaar wordt afgebouwd. Het gevolg is dat de komende jaren de plaatsingsruimte voor mest fors daalt. Het bestuur is niet blij met het stoppen van de derogatie, want hiermee zijn zowel boeren als het milieu de verliezers. Het is wel goed dat de derogatie in drie stappen wordt afgebouwd. Hierdoor kan de mestmarkt de komende drie jaar meebewegen met de verandering.